

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3822/2019
14.11.2019. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Зоране Делибашић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ обоје из ..., чији су пуномоћници Милан Петровић и Ивана Ружичић адвокати из ..., против тужене ВВ са седиштем у ..., коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3351/2018 од 11.04.2019. године, у седници већа одржаној дана 14.11.2019. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3351/2018 од 11.04.2019. године и пресуда Вишег суда у Београду П 1606/2015 од 11.12.2017. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1606/2015 од 11.12.2017. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу АА материјалну штету на име разлике између остварене накнаде зараде и зараде коју би остварио да је радио, у новчаним износима наведеним у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу АА претрпљену материјалну штету на име разлике између примљене пензије и припадајуће зараде коју би остварио да је радио, у новчаним износима наведеним у овом ставу изреке са законском затезном каматом на сваки новчани износ почев од означених датума па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу АА накнади материјалну штету коју ће трпети у висини разлике између исплаћене пензије и припадајуће зараде коју би остварио да ради у периоду од 01.03.2014. године до 13. марта 2012. године, у износу од 3.673.933,36 динара са затезном каматом почев од дана пресуђења па до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом извршења. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу АА нематеријалну штету за претрпљене физичке болове у износу од 500.000,00 динара са затезном каматом од 11.12.2017. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу АА накнади нематеријалну штету за претрпљени страх у

износу од 400.000,00 динара са затезном каматом од 11.12.2017. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу АА нематеријалну штету за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности у износу од 1.500.000,00 динара са затезном каматом од 11.12.2017. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцу АА нематеријалну штету за претрпљене душевне болове због наружености у износу од 150.000,00 динара са затезном каматом од 11.12.2017. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења. Ставом осмим изреке, обавезан је тужени да накнади тужилци ББ претрпљену нематеријалну штету за душевне болове због нарочито тешког инвалидитета супруга АА у износу од 400.000,00 динара са затезном каматом од 11.12.2017. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења. Ставом деветим изреке, обавезан је тужени да накнади тужиоцима трошкове парничног поступка у износу од 1.845.000,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом принудног извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3351/2018 од 11.04.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1606/2015 од 11.12.2017. године у првом, другом, трећем, четвртном, петом, шестом, седмом и осмом ставу изреке. Ставом другим изреке, преиначена је одлука о трошковима поступка садржана у деветом ставу изреке пресуде Вишег суда у Београду П 1606/15 од 11.12.2017. године, тако што је обавезан тужени да на име трошкова парничног поступка исплати тужиоцима износ од 1.224.850,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом извршења. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију тужене.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. Закона о парничном поступку (ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, лекар запослен код туженог је 01.08.2011. године извршио хистопатолошку анализу узорка ткива простате тужиоца АА, узетог игленом биопсијом. Извршеном анализом установљено је постојање аденокарцинома простате који захвата 20% анализираног ткива, при чему није нађена лимфоваскуларна инвазија тумора. На основу таквог хистопатолошког налаза индикована је потреба за радикалном простатектомијом

(одстрањивањем простате). Ова хируршка интервенција обављена је 14.09.2011. године. Постоперативна анализа ткива уклоњене простате, извршена 21.09.2011. године, показала је да у ткиву одстрањеног органа нема ћелија карцинома, односно да нема малигнитета. Узорци ткива простате који су били предмет анализе пре и после операције, били су предмет хистопатолошких анализа обављених 29.10.2011. године у патолошкој ординацији „ГГ“ из ... и 11.11.2011. године у Институту за патологију ДД. Овим анализама такође нису утврђени елементи малигног инвазивног процеса. По налазу и мишљењу Судскомедицинског одбора Медицинског факултета Универзитета у ... од 04.01.2017. године, налаз патолога туженог од 01.08.2011. године није у складу са правилима медицинске струке јер је у анализираном материјалу утврђено постојање малигног тумора у виду тзв. аденокарцинома простате, што није утврђено накнадним прегледом материјала који је на патохистолошки преглед послат након хируршке интервенције, као ни накнадним прегледом целокупног материјала узетог пре и после хируршког одстрањивања простате. У време обављања биопсије и потпуног хируршког одстрањивања простате код тужиоца није постојао примарни малигни тумор тог органа (аденокарцином), већ стање које се у патологији и медицини уопште означава као тзв. „предканцерозно стање“. Потпуно одстрањивање простате било је узрок поремећаја функционисања тужиоца у сексуалној сфери његовог живота, што је у медицинској пракси позната и честа последица ове хируршке интервенције, али и хронификованих симптома насталих у оквиру поремећаја прилагођавања, у виду напетости, немира, нерасположења, преокупираности сопственим стањем, губитка социјалних релација, и уз симптоме нарцистичке повреде са доживљајем стида и кривице, омаловажености и губитка самопоштовања. Ове последице проузроковале су умањење опште животне активности тужиоца. Од добијања информације да по други пут болује од малигног обољења (током 2008. године оперисао је карцином дебелог црева), као и током медицинских процедура тужилац је трпео јак секундарни страх, који се протеклом времена развио у трајни поремећај у коме је тужилац почео да исказује знаке душевне измењености. Након хируршке интервенције тужилац је трпео физичке болове, а због увећаног уздужног постоперативног ожиљка у доњем делу предњег трбушног зида са видљивим килним отвором у пределу пупка, код тужиоца постоји наружење средњег степена. Тужилац је био запослен у Предузећу „БТ“ из ... од 01.10.2010. године, на радном месту руководиоца ... службе. Због установљеног малигног тумора простате тужилац је одсуствовао са рада од 29.08.2011. године до 27.02.2012. године. Решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 14.03.2012. године утврђено је да код тужиоца постоји трајни и потпуни губитак радне способности као последица болести, што је био разлог за престанак радног односа и остварење права на инвалидску пензију. Током одсуства са рада због лечења тужилац је губио приход у висини разлике између исплаћене накнаде зараде и зараде коју би остварио да је за то време радио, а постоји и даљи губитак прихода у висини разлике између инвалидске пензије и зараде коју би примао да је остао у радном односу. Тужиља, супруга тужиоца АА, због немогућности да задовољи своје потребе у више димензија приватног и породичног живота, након погоршаних услова живљења изазваних стресним

догађајем показује знакове дисстреса („лошег стреса“). Скуп тегоба и симптома умањили су квалитет тужиљиног живота и радост живљења, што се квалификује као благи степен поремећаја (5%).

На основу тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбене захтеве. По налажењу суда, лекар - патолог туженог није извршио хистопатолошку анализу биопсијом узетог ткива простате тужиоца са пажњом доброг стручњака из члана 18. став 2. Закона о облигационим односима, и учинио је стручну грешку када је утврдио да у анализираном ткиву постоји аденокарцином простате јер то није потврђено анализом ткива одстрањене простате и поновном анализом ткива узетог пре и после извршене хируршке операције. На тим пропустима судови су засновали закључак о одговорности туженог у смислу члана 40. став 1. Закона о здравственој заштити и члана 171. став 1. Закона о облигационим односима, као и о обавези туженог да у складу са члановима 188, 189, 195, 200. 201. став 3. Закона о облигационим односима надокнади тужиоцима насталу материјалну и нематеријалну штету.

Међутим, по оцени Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује да због погрешне примене материјалног права чињенично стање није правилно и у потпуности утврђено.

Одредбом члана 40. став 1. Закона о здравственој заштити прописано је да пацијент који због стручне грешке здравственог радника у остваривању здравствене заштите претрпи штету на свом телу, или се стручном грешком проузрокује погоршање његовог здравственог стања, има право на накнаду штете према општим правилима о одговорности за штету. Одговорност здравствених радника за учињену лекарску грешку заснива се на кривици (члан 154. став 1. Закона о облигационим односима) и манифестује се занемаривањем дијагностичких и терапијских процедура које се морају увек поштовати.

У конкретном случају, тужилац је преузео од туженог шест парафинских калупа означених бројевима ../-../.. са узорцима ткива и 12 плочица са пресецима ткива простате узетог пре операције, које одговарају означеним бројевима калупа, као и 18 плочица са пресецима ткива узетог са оперативним путем одстрањене простате означених редним бројевима ..-../.. . Овај материјал достављен је Судскомедицинском одбору Медицинског факултета Универзитета у ... за потребе вештачења у овом поступку. Приликом вештачења нису узимани нови пресеци ткива јер у достављеним калупима није било довољно ткива за нове пресеке, већ су коришћени раније направљени пресеци ткива на достављеним плочицама. Тужени је приговорио овако обављеном вештачењу, сматрајући да су вештачи морали направити нове пресеке ткива и извршити њихову анализу. О изнетој примедби и утицају на резултате вештачења чињенице да нису узимани нови пресеци ткива није се могао изјаснити председник Судскомедицинског одбора, већ је изјашњење о тој примедби препустио вештачима који су специјализирани за ту област, али се они о тој чињеници нису изјашњавали. Осим тога, тужени је указао и на пропуст вештака да изврше имунохистемијску анализу ткива, али се вештачи ни поводом те примедбе и значаја ове анализе на дато мишљење нису

изјашњавали, нити су се у вези са том примедбом посебно изјаснили на околност да ли је лекар - патолог туженог ту анализу применио пре давања патохистолошких налаза од 01.08.2011. године, и да ли би њена примена у том моменту утицала на резултате тог налаза, односно да ли се пропуст лекара да примени и ту анализу може сматрати његовом грешком са аспекта медицинске струке.

Сходно изложеном, по оцени ревизијског суда, без разјашњења ових околности за сада се не може прихватити закључак нижестепених судова о основу одговорности туженог за лекарску грешку свог запосленог, у смислу члана 40. став 1. Закона о здравственој заштити и члана 171. став 1. Закона о облигационим односима.

Обавеза туженог да надокнади штету постоји само у случају узрочно-последичне везе између лекарске грешке и настале штете. У вези с`тим суд мора утврдити да ли је одстрањивање простате било једини и искључиви узрок потпуног губитка радне способности тужиоца. Наиме, у налазу, мишљењу и оцени лекарске комисије Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 27.02.2012. године наведене су дијагнозе четири оболења, а у одговарајућој рубрици тог налаза означена је шифра само за једно од тих оболења којом се у Међународној статистичкој класификацији болести и сродних здравствених проблема означава злоћудни тумор простате. Међутим, само на основу те чињенице није могуће извести поуздан закључак да је одстрањивање простате, због сумње на злоћудни тумор тог органа, заиста једини и искључиви узрок потпуног губитка тужиоцеве радне способности. За поуздано утврђење ове чињенице потребно је стручно знање којим суд не располаже, па је зато ту чињеницу било потребно утврдити у склопу већ обављеног вештачења, односно на тај начин утврдити да ли је потпуни губитак радне способности кумулација више узрока, јер би у том случају тужени био дужан надокнадити само сразмеран део тако настале материјалне штете - изгубљене зараде до дана пресуђења и ренте за будуће. Због тога се за сада не могу прихватити разлози другостепеног суда да је тужилац, након операције карцинома дебелог црева извршене током 2008. године наставио да нормално живи и ради, и да је оцена о потпуном губитку његове радне способности дата тек након одстрањивања простате, као аргументи којима се образлаже став да је то било искључиви узрок потпуног губитка његове радне способности.

Накнада материјалне штете због оштећења здравља одређује се по правилу у облику новчане ренте, доживотно или за одређено време, која се плаћа месечно унапред ако суд не одреди што друго (члан 188. став 1. и 2. Закона о облигационим односима). Оштећени има право да захтева потребно обезбеђење за исплату ренте, осим ако то према околностима случаја не би било оправдано, а ако дужник не пружи обезбеђење које суд одреди оштећени има право да захтева да му се, уместо ренте, исплати једна укупна свота чија се висина одређује према висини ренте и вероватном трајању живота оштећеног, уз одбитак одговарајућих камата (члан 188. став 3. и 4. Закона о облигационим односима). Оштећени из

озбиљних узрока може, одмах или доцније, захтевати и у другим случајевима да му се уместо ренте исплати једна укупна свота (члан 188. став 5. Закона о облигационим односима).

Из изложеног следи да се материјална штета због оштећења здравља по правилу досуђује као рента у новчаним износима који се доживотно или за одређено време исплаћују месечно, осим ако суд не одреди што друго. Накнада такве материјалне штете исплатом једне укупне своте је изузетак и настаје када обвезник накнаде, на захтев оштећеног, није дао потребно обезбеђење или ако постоје други озбиљни узроци. У конкретном случају, нема места досуђивању накнаде материјалне штете у једнократном износу (капитализиране ренте) у складу са чланом 188. став 3. и 4. ЗОО, а разлози које наводи другостепени суд као аргументе за примену става петог означеног члана - да је тужилац особа која је током целог живота са успехом остваривао циљеве које је себи задавао и да је губитак полне моћи, а затим и радне способности представљао ударац на целокупну његову егзистенцију и уопште поимање себе као мушкарца, супруга и оца, по оцени Врховног касационог суда нису разлози за одступање од правила о периодичној исплати ренте и уместо тога досуђивању једног новчаног износа.

Према члану 201. став 3. Закона о облигационим односима, у случају нарочито тешког инвалидитета неког лица суд може досудити његовом брачном другу, деци и родитељима правичну новчану накнаду за њихове душевне болове. Нарочито тежак инвалидитет је такође чињеница за чије утврђење је потребно стручно знање којим суд не располаже, и зато је постојање те чињенице такође било нужно утврдити у склопу обављеног вештачења. Иначе, у медицини и судској пракси нарочито тешким инвалидом сматра се оно лице коме је телесни изглед тако нарушен да је оно фактички неспособно за обављање и основних животних функција, односно лице коме недостају поједини делови тела који су видљиви и због тога код блиског сродника оштећеног изазивају душевни бол, а код других лица нелагодност и избегавање да се сусретну са таквим лицем. Приликом досуђивања правичне новчане накнаде за овај вид нематеријалне штете мора се имати у виду и члан 200. став 2. Закона о облигационим односима. У овом случају, вештачењем није утврђено да ли полна немоћ тужиоца представља нарочито тежак инвалидитет због којег тужиља трпи душевне болове таквог интензитета и трајања да је оправдано досудити јој правичну новчану накнаду по том основу.

Из наведених разлога, пресуде нижестепених судова су морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

У поновљеном суђењу првостепени суд ће употпунити утврђено чињенично стање и тако отклонити сваку сумњу у погледу одговорности туженог за лекарску грешку, учињену при анализи ткива тужиоцеве простате узетог биопсијом, и постојање узрочно-последичне везе између одстрањивања простате тужиоца и настале штете - нарочито материјалне штете због потпуног губитка радне способности тужиоца, а затим правилном применом материјалног права

одлучити о захтевима тужилаца за накнаду материјалне и нематеријалне штете, начину њене исплате и висини.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

Сходно изложеном, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић